

Uluslararası Öğrenen Toplum Dergisi

e-ISSN: 3023-8374

2025 | Cilt 2 | Sayı 1

Sayfa 252-272

International Society That Learn journal

e-ISSN: 3023-8374

2025 | Volume 2 | Issue 1

Page 252-272

Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Algısı ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi

Investigation of Social Support Perception and Family Belonging of Individuals Raised Under State Protection

Şükrü Bardakçı,

<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

Gençlik Spor İl Müdürlüğü, Konya, Türkiye,

sukru.bardakci42@gmail.com

Bu çalışma "Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Algısı ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Yükleme: 09.05.2025; Kabul: 31.05.2025; Yayınlanma: 01.06.2025

Bardakçı, S. (2025). Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Algısı ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi. *Uluslararası Öğrenen Toplum Dergisi*, 2(1), 252-272.

[CC Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Özet

Devlet koruması altında yetişen bireylerin profilini çıkaran bu çalışma, 18 yaş üstü bireylerin sosyal destek algısı ve aile aidiyeti ile demografik özellikleri arasındaki anlamlılık ilişkisinin incelendiği bir alan çalışmasıdır. Kurum bakımı, evlat edinme ya da koruyucu aile yanında büyüyen bireylerin sosyal destek algısı ve aile aidiyetini istatistiki bilgilerle betimlemeyi amaçlayan çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma yöntemi olarak genel tarama model türünün ilişkisel tarama modeli esas alınmıştır. Araştırmada Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley (1988) tarafından geliştirilen Eker ve Arkar (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Daşbaşı, Kesen ve Mavili (2015) tarafından insanların aile aidiyetini ölçme amacıyla geliştirilen Aile Aidiyeti ölçekleri kullanılmıştır. Ayrıca devlet koruması altında yetişen bireylerle ilgili bilgiler için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Yapılan testler Sosyal Destek yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, ailesini kim olarak gördüğü ve anneye görüşme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki varken sosyal destek ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. 18-25 yaş grubu en düşük toplam puanına sahipken diğer yaş grupları benzer çıkmıştır. Medeni durumda eşi vefat etmiş ve evli bireyler en iyi Sosyal Destek Toplam puanına sahip olarak bulunmuştur. Lise ve üstü eğitim gören bireylerin eğitim seviyesi daha düşük olanlara göre sosyal destek puanlarında anlamlı ilişki vardır. Yine yapılan testler Aile Aidiyeti yaş, medeni durum, cinsiyet, eğitim seviyesi, ailesini kim olarak gördüğü ve anneye görüşme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kendi içlerinde sırası ile aile aidiyeti en yüksek olan gruplar; 46-64 yaş grubu, eşi vefat etmiş ve evli bireyler, erkekler, lisans eğitimi olan bireyler, ebeveynler ve akrabalar diyenler ve son olarak "her gün" ve "haftada bir" diyen bireylerin aile aidiyet puanları yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Devlet Koruması, Aile Aidiyeti, Sosyal Destek Algısı

Abstract

This study, which profiles individuals raised under state protection, is a field study examining the significant relationship between the perception of social support and family belonging of individuals over the age of 18 and their demographic characteristics. It is thought that the study, which aims to describe the perception of social support and family belonging of individuals raised in institutional care, adoption or foster care with statistical information, will contribute to the literature. The relational screening model of the general screening model type was used as the research method. In the study, the Multidimensional Scale of Perceived Social Support, developed by Zimet, Dahlem, Zimet, and Farley (1988) and adapted to Turkish by Eker and Arkar (1995), and the Family Belonging scales developed by Daşbaşı, Kesen, and Mavili (2015) to measure people's family belonging were used. In addition, Personal Information Form was used for information about individuals growing up under state protection. The tests conducted found that there was a significant relationship between Social Support age, marital status, level of education, who one sees one's family as and frequency of meeting with one's mother, while no significant relationship was found between social support and gender. While the 18-25 age group had the lowest total score, other age groups were similar. In terms of marital status, individuals who are deceased and married were found to have the best Social Support Total score. There was a significant relationship between the social support scores of individuals who had high school and above education compared to those with lower levels of education. Again, the tests conducted found that there was a significant relationship between Family Belonging age, marital status, gender, level of education, who one sees one's family as and frequency of meeting with one's mother. The groups with the highest family belonging were; the 46-64 age group, individuals who are deceased and married, men, individuals with a bachelor's degree, those who said parents and relatives and finally, individuals who said "every day" and "once a week" had high family belonging scores.

Keywords: State Protection, Family Belonging, Perception of Social Support

Giriş

Aile ve Çocuk

Aile, evlilik birlikteliği ile oluşan aralarında kan bağıının bulunduğu; ebeveyn, çocuk ve kardeşlerden oluşan toplumun en küçük yapı taşı olarak tanımlanmaktadır. Toplamların en önemli yapı taşı olan ailenin tanımı konusunda yukarıda bahsedildiği gibi her ne kadar kan bağından bahsedilse de zamanla ailenin tanımı değişmiştir. Aralarında kan bağı olmaksızın; biyolojik ilişkiler sonucu meydana gelen, insan neslinin devamlılığını sağlayan, toplumun özelliklerini barındıran, toplumun maddi manevi birikimini nesilden nesle aktaran biyolojik, psikolojik, hukuksal yönleri olan bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Sayın,1990). Bireylerin sağlıklı gelişimi için gerekli olan sevgi, şefkat ve bakım ihtiyacının karşılanabileceği en uygun yer olan aile, içerisinde bulunulan topluma uygun bir birey olarak yetişmenin ve işlevlerini yerine getirebilmenin sağlandığı en uygun yerdir (Çakıcı, 2006). İnsanların yaşamları boyunca karşılaştığı bazen güzel bazen olumsuz anıların beraber yaşandığı ve sıkıntıların üzerinden geldiği en güvenli yerdir (Bardakçı vd, 2025: 57). Aile, sadece çocukların ebeveynlerden etkilendiği ya da topluma ayak uyduran bir yer olmanın yanı sıra hareketli bir yapıdır ve etkileşim içerisindedir. Bu etkileşim kendi içerisinde yatay ve dikey olmak üzere ikiye ayrılır. Yatay ilişki, kadın ve erkeğin birlikteliği ile başlar. Dikey ilişki ise dünyaya gelen çocuklarla başlayan ebeveynlik çocuk ilişkisidir. Bu ilişkiler içerisinde ebeveynler genelde çocukların davranış, tutum, karakter gibi birçok özelliğine etki eder ve rol model oluştururlar. Ayrıca çocuklar da ebeveyn ve kardeşlerin davranış ve tutumlarını etkileyebilmektedir (Mutlu, 2013). Günümüz toplumlarında her çocuk biyolojik anne-babası ile hayatını devam ettirecek kadar şanslı değildir. Yeni doğan her çocuk aile içerisinde büyümeyi istese de her çocuk bu şansa sahip olamayabilmektedir (Yurdakul, 2016:1). Bazı ebeveynlerin evlilik-boşanma döngüsünün bir sonucu olarak farklı miras hatlarından gelen yarı kardeşlerden oluşan tek ebeveynli ailelerde yaşayabilmektedir (Kara, 2024: 16). Bazı ebeveynlerin sağlık problemleri, ekonomik yetersizlikler, ana-baba kayıpları ya da ebeveynlerin mahkûm olması gibi durumlarda çocuklar biyolojik anne ve babalarının yanında değil de devlet koruması altında barınmaktadırlar (Yurdakul,2016:1). Burada tam olarak devletin koruma altına alması için hangi şartların sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak korunma ihtiyacı olan çocuğun tanımı 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3/b Maddesi "...beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; Ana veya babasız, ana ve babasız; Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan; Ana ve babası veya her ikisi

tarafından terkedilen; Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu korunmaya muhtaç çocuk” olarak kabul etmektedir. Korunma ihtiyacı olan çocuklar özellikle gelişen ve değişen dünyada daha dikkat çeken ve üzerinde durulan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Özellikle köy toplumundan kent toplumuna geçildiği ve geniş ailelerin çekirdek aileye dönüşmeye başladığı 21. YY’ da toplumlarda bireyselliğin arttığı görülmektedir (Erol,1992). Bireyselleşmenin artması ile birlikte çocukların ihtiyaçlarını karşılayamayan, öz bakım becerilerinin gelişmesine katkı sağlayamayan çekirdek ailelerde, çocukların bu ihtiyaçlarını karşılayacak komşuluk ve akrabalık ilişkileri zayıflamaktadır. İşte tam da bu noktada vatandaşlarının geleceğini insanların vicdanına bırakmayacak bir üst yönetimin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu üst yönetim ise ülkenin düzenini, vatandaşın can ve mal güvenliğini korumakla sorumlu olan devlettir. Devlet varlığını hissettirerek ilgili yasalarca çocukları koruma altına almaktadır. Anayasamız 61. Maddesi’nde bu konuya değinerek “Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.” ibaresi yer almaktadır. Gerekli tedbirlerden kastı danışmanlık, ayni-nakdi yardımlar, kurum bakımı, koruyucu aile ya da evlat edinme hizmetleri olabilir. Her ne kadar ilk bakışta bir çocuğun ailesinden alınarak kurum bakımına ya da başka bir ailenin yanına verilmesi sağlıklı görünmese de burada önemli olanın çocuğun yüksek yararadır. Ebeveynin görevlerini yerine getirmediği durumlarda bu yola başvurulduğu anımsanmalıdır. Bu kararı devlet yetkililerinin veriyor olması tartışmalar yaratsa da önemli olanın çocuk olduğu unutulmamalıdır. Burada tartışılan konu aslında sosyal hizmetin temel değerlerinden biri olan kendi geleceğine kendi karar verme hakkının çocuğun adına devlet tarafından kullanılmasıdır. Kendi kaderini tayin Deci ve Ryan (2004)’e göre birey merkezli olup kişinin kim olduğunu, zamanını nasıl yönetmesi gerektiğini, insanlarla ve toplumla nasıl iletişim kuracağı gibi konularda karar verme sürecidir. Ancak birey hayatında birçok konuda bu hakkı kullanabilmekle beraber biyolojik anne ve babasını seçme ve bu konuda karar vermesi imkansızdır. Biyolojik anne ve babanın görevini yerine getiremediği durumlarda 18 yaş altındaki bireylerin sosyal hizmetin temel değerlerinden biri olan kendi adına karar verme yetisine sahip olmadığı düşünüldüğünde devlet adına meslek elemanları aracılığıyla birey adına çocuğun yüksek yararı düşünülerek karar verilmektedir. 18 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 9. Maddesinde “Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır. Anne baba çocuğa

bakamıyorsa, çocuk bu durumdan zarar görmesin diye ona başka bir bakım sağlanmalıdır. Bu durumda da her çocuğun, anne ve babasıyla düzenli olarak görüşebilme hakkı vardır.” Yine Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 36. Maddesinde “Hiçbir kişi kendi çıkarları için çocukları kullanamaz. Devlet böyle bir duruma karşı her çocuğu korur.” ibareleri yer almaktadır. Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere insanlar çocukları dünyaya getirebilir ancak sırf çocuk sahibi olmak için bile çocuk dünyaya getirilmiş olsa da çocuğun ihtiyaçlarının karşılanamaması ve öz bakım becerilerinin geliştirilmesinde aile üzerine düşeni yapmadığı durumlarda devletin vazifesi çocuğu korumaya alarak danışmanlık, sosyal ekonomik destek, kurum bakımı ya da koruyucu aile- evlat edinme gibi alternatif yollar çocuğun yüksek yararı ilkesi gereğince uygulamaya koymaktır.

Gerek ulusal gerekse uluslararası metinlerde değinildiği gibi çocuğun yüksek yararı gözetilerek devlet, çocuğun bakımını üstlenecek olan aileleri denetler ve görevini yerine getirememesi durumunda ise çocuk hakkında koruma kararı alır. Bu çalışmada; Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Alınan Genel Tedbirler, Çocuğun Aile Yanında Bakımı ile ilgili Kullanılan Yöntemler, Kurum bakımı, Koruyucu Aile, Evlat Edinme gibi alternatif bakım yolları ile sosyal destek algısı ve aile aidiyeti sosyal hizmetlerin bakış açısı ile incelenerek genel bir taslakla göz önüne konulmaya çalışılacaktır.

Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuğun Tanımı

Çocuklar, toplumların geleceğini oluşturduğundan dolayı çocukların geleceğe hazırlanması üzerinde durulması gereken bir husustur. Ebeveynli ya da kimsesiz, suçlu ya da suçsuz, fakir ya da zengin ve yahut fiziksel, ruhsal, mental ya da sosyal yönlerden özel gereksinimi olan gibi ayrımlara girmeden çocukların korunması gerekir. Fakat, hayatlarında herhangi bir farklılık olması sebebiyle kendilerine özgü bir ihtiyacı olan çocukların oluşturduğu bir grup vardır ki bu çocuklara literatür ve yasalarda ‘korunma ihtiyacı olan çocuk’ olarak tanımlanmaktadır (Şenocak, 2006:178-179). Korunma ihtiyacı olan çocuk her ne kadar kişileri ilgilendirmiyor bireysel bir sorun gibi görülse de aslında toplumsal bir problemdir. Her insanın normal bir sosyal çevrede yaşamını sürdürme ve eğitim alma hakkı bulunmaktadır. Aile bu imkanları vermekle sorumlu ilk kurumdur. Ancak aile üyeleri bulunmayan ya da vefat etmiş kişiler veya çeşitli sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunlardan kaynaklı aileleri ile bir arada yaşayamayan çocuklar bulunmaktadır. Bu çocukların hayatlarında meydana gelen olumsuzlukları ilk olarak giderecek kurum devlet kuruluşlarıdır (Çeken, 2020: 160). Aile ile çocuk arasındaki bağlantı gebelik süreci ile başlayarak doğum sonrası da devam etmektedir. Psikolojik, ekonomik, sosyal sebepler, kayıplar sonucu

ebeveyn birlikteliğinin bozulması boşanma ya da vefat sonucu aile yapısı sekteye uğrayabilmektedir. Ailenin dağılmasıyla beraber çocuğun öz bakım ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasının mümkün olmadığı durumlarda çocuk korunma ihtiyacı olan birey durumuna gelebilmektedir (Kesen ve Ark, 2012). Önceleri literatürde kimsesiz ya da yoksul çocuklar olarak daha sonra ise korunmaya muhtaç olarak tanımlanan çocuklar aslında zamanla literatürde daha doğru anlama gelen korunma ihtiyacı olan çocuk olarak düzenlenmiş ve ulusal yasalarda yer almıştır. Ulusal yasada ise “korunmaya ihtiyacı olan çocuk” ile ilgili çeşitli hükümler ile durum biraz daha netleştirilmiştir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu 346. Maddesinde Çocuğun Korunması-Koruma Önlemlerinde “çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde anne ve babası duruma çare bulamaz veya bunlara güçleri yetmezse hâkim çocuğun korunması için uygun önlemleri alır” ibaresi yer almaktadır. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu 3. Maddede Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk; “bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,” yine 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu 3. Maddede Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk: “...beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; 1-Ana veya babasız, ana ve babasız; 2- Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan; 3- Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen; 4- Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu korunmaya muhtaç çocuk” olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda korunmaya ihtiyacı olan çocuk; her ne kadar tüm çocukların aileyle vakit geçirmesi önemli olsa da çeşitli sebeplerle ebeveyn kaybı yaşamış, ebeveynleriyle birlikte olma şansı olmayan ya da onlar tarafından ihmal ve istismar edilen erginliğe kavuşmamış bireylerdir.

Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Alınacak Gerekli Tedbirler ve Koruma Kararı

Koruma Kararı 4721 Sayılı TMK 346. Maddesine binaen başvurulacak ilk yöntem çocuğun aile yanında kalarak sosyal ve ekonomik destek verilmesi veya 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu 5. Maddesinde “Koruyucu ve destekleyici tedbirler” in uygulanması olacaktır. Bu tedbirler; Çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlar;

“a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,”

“b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş

ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,”

“c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,”

“d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,”

“e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,” Şeklinde açıklanmıştır. Burada ilk amaç çocuğun yüksek yararı gözetilerek öz ailesi yanında bakımının sağlanarak daha sağlıklı bir ortamda yetişmesini sağlamaktır.

Sosyal Destek

İnsanların stresli durumlar karşısında ayakta kalabilmesi bireyleri, stres karşısında koruyan etkenleri araştırma ihtiyacını doğurmuştur. Bu düşünce de sosyal desteğin fiziksel ve psikolojik iyilik halini ve bizi istenmeyen durumlardan nasıl koruduğunu düşündürmüştür. Bu düşünce 1970’li yıllarda sosyal desteğin daha hızlı araştırmaya başlanarak sosyal hayata girmesini sağlamıştır (Özdemir,2013:8). İnsan toplumsal bir varlıktır. Bundan dolayı toplum içinde yaşamına devam eder. İnsan ilerleyen zaman içerisinde farklı olaylarla karşılaşır ve bunların üstesinden gelmeye çalışır. Bu süreçte istenen ya da istenmeyen duygu durumları ile karşılaşılması her kişide farklı olmasına rağmen bireylerin etrafındaki destek ağlarının var oluşu olayların üstesinden gelme mücadelesinde kişilere olumlu yansır (Karataş,2012). Ayrıca “kişiler genelde stresle karşılaşır, özellikle toplumsal beklentilerin artmasıyla mücadele etmesi gereken sorunlar beklenmedik bir şekilde artar. Bunların tamamının art arda gelmesi, bedensel ve sosyal çevredeki değişimlerle birlikte perçinlenir. Stresin artması ile problem çözme becerisinin artması beklenen bireyin aslında sorunları çözmek için ihtiyaç duyduğu sosyal destek de artar (Akkaya, 2011:15). Bireyin en çok ihtiyaç duyduğu kavramlardan olan sosyal destek; aile, öğretmenler ve arkadaşlar tarafından yoğun olarak bireyde algılanan bir duygudur.

Sosyal Destek Türleri ve Modelleri Sosyal destek türleri tanımında alan yazında farklı tanımlamalar mevcuttur. Bu farklılıkların temeli sosyal destek kaynağının kişinin içinde büyüdüğü toplum ve yaşadığı sosyal çevreden kaynaklanmıştır. Her ne kadar tanımlar birbirinden ayrı olsa da amaçlar arasında çok büyük farklılıklar yoktur. Çünkü toplumun

gereklilikleri ve stres kaynakları genelde birbirine benzemektedir. Cohen ve Wills (1985) daha önceki sosyal destek türlerini kaynak olarak sosyal desteği dört boyutta ele almıştır. Bunlar araçsal destek, duygusal destek, yaygın destek ve bilgisel destektir. Bunları şöyle açıklamaktadır: a) Araçsal destek, maddi ya da somut destek olarak tanımlanmaktadır. Yani para, işe yerleştirme ya da doğrudan yardım etme yer almaktadır. Örneğin bir kişiye borç verme, evine erzak alma, çocuğuna bakma, faturalarını ödeme gibi davranışlar bu türe girmektedir. b) Duygusal destek, bireyin sevgi, kabul, aidiyet, koruma ve değerli hissetme gereksinimlerini içeren destek türüdür. Alan yazında ifade edici ya da yakın destek olarak da tanımlanmaktadır. c)Yaygın destek, özellikle kişinin boş zamanlarında vakit geçirdiği, beraber gezdiği, eğlendiği ve deşarj olduğu sosyal arkadaşlık olarak nitelendirmektedir. d)Bilgisel destek, bireyin karşılaştığı problemlerle ilgili danışmanlık yapma, geri bildirimde bulunma, tavsiye verme gibi konuları içermektedir. Birey için kaygı oluşturan durumlarda kendi çözüm yolları kısıtlanabilir. Birey bu durumda daha önceden aynı sorunu yaşamış ve çözmüş ya da gözlemlemiş kişilerden yardım sağlayabilir (Akeren, 2017:20). Cohen ve Wills(1985)' e göre sosyal desteğin türlerinin yanı sıra insanın psikolojik iyiliği hakkındaki faydalarını alan yazına kazandırmak için farklı modellerde hazırlanmıştır. Bunlar Temel Etki Modeli ve Tampon Etkisi Modelidir. Temel Etki Modeli, sosyal destek ile sağlık arasında paralel bir ilişkinin varlığına işaret eder. Bu anlayışa göre sosyal destek bireyin iyilik halini bütün koşullarda pozitif yönde etkilemektedir. Yani sosyal destek ile sağlık arasında paralel bir ilişkinin olduğunu ve aynı şekilde sosyal desteğin var oluşu nasıl pozitif etki yapıyorsa olmaması da bireyi negatif yönde etkileyecektir. Tampon Etki Modelinde ise birey özellikle stres oluşturan durumlarda sosyal desteğin işlevinden bahsetmektedir. Kısaca birey stresli bir durumla karşılaştığı zaman sosyal destek bireyleri bu olumsuz durumdan korur. Stres oluşturan olay ortaya çıktığında vücudun dengede kalmasını sağlar ve bu da stres oluştuğunda kişinin başvurabileceği kişilerin olması ya da sorun çözme becerilerinin olduğuna ait inançla alakalıdır. Kısacası sosyal destek soruna ilişkin negatif algıyı düşürür, kaygıya neden olan sorunun çözümünü kolaylaştır ve anksiyetenin bedensel ve ruhsal iyilik hali üzerindeki negatif etkiyi yok etmeye yarayan bir araç görevi görür (Akt: Turan, 2014:80). Cohen ve Wills'in bize kazandırdığı bu modellerin temelinde bireyin psikolojik sağlığı yer almaktadır. Sosyal destek ile psikolojik iyilik hali arasında paralel bir ilişkinin olduğunu anlatmaya çalışmaktadır.

Aidiyetlik Kavramı ve Aidiyet Duygusu

İnsan sürekli bir şeylere, bir yerlere ait olma hali ve duygusu içindedir. İnsan doğduğunda

bir aileye, anneye babaya “ait” olur. Zamanla bir mahalleye, şehre ait olur. Bir bakıma aidiyetlik bir kimliğe mensup olma, sahip olma duygusudur. Ait olma toplumsallaşma ile alakalı ve bağlantılıdır. Toplumsallaşma ile birlikte aidiyetlik duygusu başlar. Bir toplumun devamı ve sağlam bir şekilde ilerleyebilmesi için aidiyet gerekli bir unsurdur. İnsanların aidiyetleri kimliklerini oluşturan en önemli toplumsal unsurlardandır. İnsan hayatında aidiyet bağları zayıflıyorsa ya da yeni aidiyetler inşa ediyorsa, toplumsallaşma dolayısıyla tecrübe edilmekte ve toplumsallaşmanın en önemli boyutlarından birisine karşılık gelmektedir (Akın, 2011:21).

Aile Aidiyeti

Aile, aidiyet ihtiyacının ilk başladığı yerdir (Gordon, 2010; akt. Uslu, 2012). Aile , bireyin geçmişi, bugünü ve geleceğini oluşturan ve birlikteliğin doğal sonucu olarak bir beklenti içerisinde olan karşılıklı ilişkiyi temsil eder (Yapıcı, 2010). Bu birliktelik aile üyeleri arasında geçmişten bugüne bir köprü oluşturarak ortak bir ülkeye yönelmelerine neden olabilir. Aidiyet duygusu bağımlılık, adanmışlık, özerklik ve kendini gerçekleştirme içerir (Mavili, 2015:115). Bireyin bizi ilk olarak algıladığı, ortak menfaatlerinin olduğu, karşılıksız sevgi gösterildiği yer olan ailede yapılan paylaşımlar sonucu birey kendini aileye karşı sorumlu hisseder. Buradaki sorumluluk ve aidiyet duygusu çok önemlidir. Çünkü insanların grup veya toplum içindeki davranışları ile bireysel davranışları farklılık gösterebilir. Bireyin grup içinde, tek olduğu zamanlara göre davranışlarında farklılık olması, grubun bireyi etkilediğin göstergesidir (Kağıtçıbaşı, 2006: 262). Özellikle grup içerisindeki doyuma ulaşan birey, grubun bir parçası olarak kabul edildiğinden farklı davranışlar gösterdiği görülmektedir (Şerif & Şerif, 1996: 154). Bu davranış farklılıkları bireyi ben yerine biz duygusu ile daha fazla yönelten bir durumdur. Bu sebeple aile, aidiyet düşüncesinin meydana gelmesi için son derece önemlidir. Aile içinde kabul gören, saygı, sevgi içerisinde büyütülen, sorumluluk sahibi olan kişilerin ailesine ve çevresine olan aidiyeti daha üst düzeylerde (Mavili, 2015: 112). Çünkü birey ihtiyaçları bulunan bir varlık olup ihtiyaçlarını karşılayabildiği sürece kendisini geliştirme fırsatı bulur. Bu kendini geliştirme eyleminde de doğum sonrası bireyin içinde bulundukları aile ve sonrasında yer alacakları sosyal çevreyle oluşturduğu sosyal etkileşim ağlarının niteliği son derece önemlidir (Alptekin 2011).

Yöntem

Araştırmanın Modeli Devlet koruması altında yetişen bireylerin sosyal destek algısı ve aile aidiyetine ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedefleyen araştırma nicel verilere dayalı tarama

modeli türlerinden ilişkisel tarama türüne dayalı bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte veya şuan var olan bir durumu olduğu biçimde göstermeyi hedefleyen yaklaşım olarak ele alınmaktadır. İlişkisel tarama modelinde ise iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimlerin varlığını ya da derecesini belirlemeye çalışan bir modeldir. Bu modeldeki ilişkiler doğrudan bir neden sonuç ilişkisi olarak tanımlanamaz; ancak bu yönde bazı ipuçları vererek değişkendeki durumun tespit edilmesine ve diğer değişkendeki durumun tahmin edilmesi için faydalı bilgiler verir. İlişkisel tarama modelinde değişkenler arasındaki ilişkiler kolerasyon ve karşılaştırma türü olarak iki başlığa ayrılır. Kolerasyon türü modelde değişkenlerin arasındaki değişimin yönü incelenirken karşılaştırma türünde ise bağımsız değişkenler ile gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmaması durumu incelenmektedir (Karasar, 2005).

Evren Örneklem

Araştırmada iki tür evren bulunmaktadır. Bunlar genel evren ve çalışma evreni olarak ayrılmaktadır. Çalışma evreni ise ulaşılabilen evren olarak tanımlanmakta olup somut olan evrendir. Örneklem ise belirli bir evrenden belli kurallar çerçevesinde belirlenen ve belirlenen evreni temsil yeterliliği kabul gören küçük gruplar olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2000). Örneklem büyüklüğünün seçilmesi, örnek bir kütleden alınan bilgilerden başlayarak var olan evren üzerine genelleme yapma olasılığıdır. Örnek kütle genişledikçe evren üzerine yapılacak olan genellemelerdeki hata oranının düşmesi sağlanacaktır. Örneklem büyüklüğünü saptamak için kullanılan bazı formüller şunlardır (Özdamar, 2003:116-118):

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı $Z_{\alpha/2}$: $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri d= Örneklem hatası σ = Evren standart sapması $t_{\alpha/2, df}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir ($df = n-1$). $t_{\alpha/2, df}$, sd kritik değerleri $df = n-1$ 5000 olduğunda $Z_{\alpha/2}$ değerlerine eşit alınabilir.

Evren birim sayısı 10000'in üzerinde olduğu durumlarda yukarıdaki formüller aşağıdaki gibi uygulanır. Araştırmanın evrenini 1965-2015 yılları arasında devlet koruma modellerinin herhangi birinden yararlanmış Türkiye'deki bireylerden oluşmaktadır (Koruyucu aile, evlat edinme, yetiştirme modeli). Ülkemizde devlet korumasından faydalanan kişilerin sayısı ile ilgili istatistiki bilgiye ulaşamamıştır. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile görüşülmüş ancak bu bilgilerin verilmesinin uygun olmadığı bilgisi alınmıştır. Alanda çalışan meslek elemanları ile yapılan görüşmelerde sadece şehir şehir olarak ve belirli bir zaman dilimi içerisinde ulaşılacağı bilgisi alınmıştır. Bu sebeple örneklem hesaplamada 1 milyon

sayısı baz alınmış ve 384 kişinin 0,05 güven aralığı içerisinde evreni temsil etme kabiliyetine sahip olduğu görülmüştür. Bu kapsamda 1965-2015 yılları arasında devlet koruma modellerinin herhangi birinden yararlanmış 420 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcılara ulaşırken kartopu örnekleme modeli kullanılmıştır. Bu modelde evrene ait alt birimlerden birisi ile temasa geçilir. Ardından diğer birimlere ulaşılarak bir kartopu gibi örneklem grup genişletilir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004, s.45). Araştırmada kartopu örneklem modelinin tercih edilmesinin nedeni devlet koruması altında yetişen bireylerin bilgilerine devlet kurumları aracılığı ile ulaşılamamış olmasıdır. Veri toplamada ilk başta 8 katılımcıya ulaşılmış ve onların yönlendirmesi ile facebook, whatsapp gibi sosyal medya gruplarına katılım sağlanarak bilgiler toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırma yapılırken kullanılan ölçekler ve kişisel bilgi formu hakkında bilgi verilecektir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireyler hakkında bazı genel bilgileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu’nda devlet koruması altında yetişen bireyleri cinsiyetleri, yaşları, anne baba yaşam durumu ve anne baba eğitim düzeyini vb. belirlemeye yönelik 34 soru yer almaktadır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support); Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley (1988) tarafından geliştirilmiştir. 12 maddelik bu kısa ölçek "Aile", "Arkadaş" ve "Özel bir insan" gibi üç alt boyuttan kaynaklanan desteğin yeterliliğini kişilerin öznel olarak değerlendirmelerini amaçlamaktadır. Likert tipi ölçek olup 1’den 7’ye kadar 1 hayır 7 evet arasında işaretlenmesi istenen bir ölçek tipidir. Elde edilen puanın düşük olması algılanan sosyal desteğin düşük olduğunu; yüksek olması ise algılanan sosyal destek düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. ÇBASDÖ Eker ve Arkar (1995) tarafından Türkçeye çevrilerek geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa (α) değeri 0,78-0,92 arasındayken bu araştırmada ise: “aile” alt ölçeği için 0,912; “arkadaş” alt ölçeği için 0,922; “özel bir insan” alt ölçeği 0,932; ölçeğin tamamının puanı 0,914 olarak bulunmuştur.

Aile Aidiyeti Ölçeği

Aile Aidiyeti Ölçeği Daşbaşı, Kesen ve Mavili (2015) tarafından insanların aile aidiyetini

ölçme amacıyla geliştirilmiştir. 17 maddelik bu kısa ölçek 5 şıklı likert tipi ölçektir. Ölçekte düşüncelere göre tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1) olmak üzere beş derecede görüşten meydana gelmektedir. Ölçeğin kendi içerisinde iki alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar “Kendilik aidiyeti alt boyutu, Aile aidiyeti alt boyutu” dur. Puan arttıkça aile aidiyet alt boyutu da artmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa (α) değerleri ise yukarıda açıklanan sırayla: “kendilik aidiyeti” alt ölçeği için; 0,93; “Aile aidiyeti” alt ölçeği için 0,82; ve ölçeğin toplam puanı 0,94 olarak belirtilmiştir. Bu araştırmada ise Cronbach alfa değeri (α) 52 “kendilik aidiyeti” alt ölçeği için 0,92; “Aile aidiyeti” alt ölçeği için 0,83; ve ölçeğin tamamı için 0,94 olarak bulunmuştur.

2.11. Verilerin Toplanması ve Analizi Veriler Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Aile Aidiyet Ölçeği kullanarak toplanmıştır. Araştırma için veri toplamak amacıyla ilk önce bağımsız değişkenler oluşturulmuş alanda çalışan uzmanlar ve devlet korumasından yararlanan bireylere uygulanıp geri dönüt aldıktan sonra değişkenler yenilenmiştir. Kişisel bilgi formu ve ölçekler hem World halinde hem de elektronik ortamda hazırlanmıştır. Hazırlanan veri toplama araçları yüz yüze ve elektronik ortamda uygulandıktan sonra veriler toplanıp SPSS 15 paket programına işlenmiştir. Ölçek ve alt boyutlar için güvenirlik analizi SPSS 15 paket programı yardımıyla Cronbach’s Alpha Katsayısı ile hesaplanmıştır. Güvenirliği yapılan anket için istatistiksel analiz yöntemlerine geçilir. Kesikli (gruplanmış) veriler için frekans analizi, Sürekli (Gruplanmamış) veriler için tanımlayıcı istatistikler hesaplanır. Ölçek alt boyut ve ölçek genel toplam puanları hesaplanarak elde edilen puanların (verilerin) analiz etmek için değerlerin normal dağılıma uygunluğu ve varyans eşitliğine bakılarak parametrik veya parametrik olmayan testlerin uygulanabilirliğine karar verilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluk testi Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak, yine varyans homojenliği için levene testi kullanılarak test edilmiştir. Parametrik testlerin uygulanabilmesi için aynı anda hem normal dağılıma uygunluğu hem de varyans homojenliği gereklidir. Verilerin Normal dağılmaması ya da homojen varyanslı olmaması parametrik olmayan testleri kullanmayı gerektirir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi ve levene testi sonucunda verilerin Normal dağılım göstermediği ve bu nedenle, analiz için Parametrik olmayan testlerden bağımsız ikiden fazla grup için Kruskal-Wallis Testi, bağımsız iki grup için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Yine ilişki için Spearman Korelasyon Testi kullanıldı. Çalışmanın istatistiki testlerini SPSS 15 paket programları kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde bulgular sırasıyla verilecektir.

Tablo 1.

Yaşlarına Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların İncelendiği Kruskal Wallis Testi Değeri Sonuçları

	Yaş	N	Ortalama	Std. Hata	KW	P
Sosyal Destek	18-25	130	43,707	1,637	14,024	0,003
	26-45	252	51,194	1,223		
	46-64	32	49,656	3,569		
	65+	6	55,833	5,455		
Aile Aidiyeti	18-25	130	45,176	1,230	25,895	0,000
	26-45	252	51,377	0,949		
	46-64	32	59,312	2,629		
	65 yaş ve üstü	6	46,500	8,023		

Sosyal Destek Toplam puanı için yaş grupları faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p-değeri=0,003<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında yaş gruplarının bir önemi vardır. 65+, 26-45 ve 46-64 yaş grubu aynı ve en iyi Sosyal Destek Toplam puanına, 18-25 yaş grubu en düşük Sosyal Destek Toplam puanına sahiptir. Yaş arttıkça bireylerin sosyal çevresinin genişlemesi, toplumsal kaynakları öğrenmesi, farkındalık düzeyinin artmış olmasının etkisi olduğu sonucuna varılır.

Aile Aidiyet Toplam puanı için yaş grupları faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p-değeri=0,000<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında yaş gruplarının bir önemi vardır. 46-64 yaş grubu en iyi Aile Aidiyet Toplam puanına sahipken, 26-45 yaş grubu ikinci en iyi Aile Aidiyet Toplam puanına, 65 yaş ve üstü yaş grubu ve 18-25 yaş grubu en düşük Aile Aidiyet Toplam puanına sahiptir.

Tablo 2.

Cinsiyetlerine Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların İncelendiği Mann Whitney U Testi Değeri Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Hata	Mann-Whitney U	P
Sosyal	Erkek	278	48,082	1,197	18503,50	0,294

Destek	Kadın	142	50,281	1,538		
Aile Aidiyeti	Erkek	278	51,046	0,914	17277,50	0,036
	Kadın	142	47,929	1,268		

Sosyal Destek Toplam puanı için Cinsiyet faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,294>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamsızdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında cinsiyetin bir önemi yoktur. Sosyal destek toplam puanında cinsiyetin öneminin olmamasında sosyal destek kaynaklarının etkisi ile açıklanabilir. Örneğin araçsal desteklerde erkekler daha çok destek görürken, duygusal desteklerde kadınlar daha fazla destek görebilmektedir.

Aile Aidiyet Toplam puanı için Cinsiyet faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,036<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında Cinsiyetin bir önemi vardır. Erkek bireylerin Aile Aidiyet Toplamı daha yüksektir. Aile aidiyeti puanının kadınlarda daha yüksek olması beklenirken erkeklerde daha yüksek çıkması katılımcıların profili ile ilgili olabilir. Devlet koruması altında yetişen bireylerin özellikle kızların aileye olan inancı zayıflamış olabilme ihtimalinin bu farklılığa sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.

Medeni Durumuna Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Kruskal Wallis Sonuçları

	Medeni Durum	N	Ortalama	Std. Hata	KW	P
Sosyal Destek	Evli	208	53,456	1,368	24,098	0,000
	Bekar	175	44,085	1,406		
	Boşanmış	32	44,406	2,750		
	Eşi Vefat Etmiş	5	50,400	6,910		
Aile Aidiyeti	Evli	208	53,701	1,085	24,074	0,000
	Bekar	175	46,325	1,069		
	Boşanmış	32	45,250	2,086		
	Eşi Vefat Etmiş	5	54,400	8,936		

Sosyal Destek Toplam puanı için Medeni Durum faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,000<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında Medeni Durumun bir etkisi vardır. Eşi vefat etmiş ve evli bireyler en iyi Sosyal Destek Toplam puanına sahipken,

Bekar ve boşanmış bireylerin Sosyal Destek Toplam puanı aynı ve diğer gruba göre düşüktür. Aile Aidiyet Toplam puanı için Medeni Durum faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,000<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında Medeni Durumun bir önemi vardır. Eşi vefat etmiş ve evli bireyler en iyi Aile Aidiyet Toplam puanına sahipken, Bekar ve boşanmış bireylerin Aile Aidiyet Toplam puanı aynı ve diğer gruba göre düşüktür. Evlilik, birbirini seven iki insanın hayatlarını birleştirmesi ile oluşmaktadır. Birbirini seven ve güvenen insanlar arasındaki aidiyet duygusunun yüksek olabileceği tahmin edilmektedir.

Tablo 4.

Eğitim Durumuna Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Kruskal Wallis Sonuçları

	Eğitim Durum	N	Ortalama	Std. Hata	KW	P
Sosyal Destek	İlkokul	22	47,681	3,907	12,494	0,014
	Ortaokul	66	41,045	2,653		
	Lise	162	51,092	1,545		
	Ön Lisans	76	48,960	2,036		
	Lisans	94	50,542	1,851		
Aile Aidiyeti	İlkokul	22	48,000	2,691	18,526	0,001
	Ortaokul	66	45,197	1,721		
	Lise	162	49,858	1,219		
	Ön Lisans	76	48,776	1,847		
	Lisans	94	55,042	1,476		

Sosyal Destek Toplam puanı için Eğitim Durum faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,014<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında eğitim durumunun bir önemi vardır. Lise, Ön lisans ve lisans eğitilmiş bireyler aynı ve en iyi Sosyal Destek toplam puanına sahipken, ilkokul ve ortaokul eğitilmiş bireylerin Sosyal Destek toplam puanı aynı ve diğer gruba göre düşüktür. Eğitimin sosyal destek puanında olumlu etkisinin olması bireylerin eğitim seviyesindeki artış, sosyal çevresinin genişlemesi, gelir durumunun artması gibi durumlarla açıklanabilir.

Aile Aidiyet Toplam puanı için Eğitim Durum faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre $p\text{-değeri}=0,001<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında Eğitim Durumun bir önemi vardır.

Lisans eğitilmiş bireyler en iyi Aile Aidiyeti Toplam puanına sahipken, lise, ön lisans, ilkokul ve ortaokul eğitilmiş bireylerin Aile Aidiyeti Toplam puanı aynıdır.

Tablo 5.

Ailesini Kim Olarak Gördüğüne Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

	Eğitim Durum	N	Ortalama	Std. Hata	KW	P
Sosyal Destek	Ebeveyn	204	51,009	1,342	12,569	0,028
	Akrabalar	57	51,280	2,402		
	Koruyucu Aile	9	50,444	7,215		
	Kurum Çalışanları	28	44,535	4,012		
	Arkadaşlar	60	48,066	2,511		
	Diğer	62	41,822	2,419		
Aile Aidiyeti	Ebeveyn	204	54,612	0,972	58,028	0,000
	Akrabalar	57	52,245	1,762		
	Koruyucu Aile	9	45,333	5,380		
	Kurum Çalışanları	28	45,071	3,272		
	Arkadaşlar	60	45,183	2,064		
	Diğer	62	40,274	1,656		

Sosyal Destek Toplam puanı için ailenizi kim olarak görüyorsunuz faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p değeri=0,028<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında ailenizi kim olarak görüyorsunuz faktörünün bir önemi vardır. Buna göre “ailenizi kim olarak görüyorsunuz” sorusuna “ebeveynler, akrabalar ve koruyucu aileler” diyenlerin sosyal destek aile puanı diğer “kurum çalışanları, arkadaşlar” ve diğer diyenlere göre daha fazladır. Ailesini ebeveynleri, akrabalar ve koruyucu aile diyen bireylerin aileleriyle daha güçlü bir bağının olduğu düşünülürse boş zamanlarını geçirebileceği, başı sıkıştığında başvurabileceği, huzursuz olduğunda paylaşımda bulunabileceği bir çevresinin olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Aile Aidiyet Toplam puanı için ailenizi kim olarak görüyorsunuz faktörünün anlamlı olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p değeri=0,000<0,05

olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında ailenizi kim olarak görüyorsunuz faktörünün bir önemi vardır. Buna göre ailenizi kim olarak görüyorsunuz sorusuna ebeveynler ve akrabalar diyenlerin Aile Aidiyet Toplam puanı en yüksek, koruyucu aileler, kurum çalışanları ve arkadaşlar diyenler orta ve diğer diyenlerin Aile Aidiyet Toplam puanı en azdır. Ailesini ebeveyn ve akraba diyen bireylerin puanlarının yüksek olması bireylerin kendilerini hala ailelerinin bir parçası olarak görüyor olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerini ailesi ve yakın akrabaları olarak görenlerin kızgınlıkları devam etse de onları affettiği ve onlarla görüştüğü gözlemlenmiştir.

Tablo 6.

Anne ile Görüşme Sıklığına Göre Devlet Koruması Altında Yetişen Bireylerin Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları ile Aile Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

		N	Ortalama	Std. Hata	KW	P
Sosyal Destek	Her Gün	61	57,836	2,319	17,953	0,003
	Haftada Bir	55	50,872	2,650		
	Ayda Bir	45	49,088	2,654		
	Tatillerde	32	48,375	3,640		
	Senede Bir	55	46,854	2,623		
	Hiçbir zaman	172	45,622	1,464		
Aile Aidiyeti	Her Gün	61	56,409	1,758	38,413	0,000
	Haftada Bir	55	56,981	1,876		
	Ayda Bir	45	50,044	2,040		
	Tatillerde	32	52,187	2,349		
	Senede Bir	55	44,872	1,836		
	Hiçbir zaman	172	46,697	1,213		

Sosyal Destek Toplam puanı için annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p-değeri=0,003<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Sosyal Destek Toplam puanında annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz faktörünün bir önemi vardır ve annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz sorusuna “her gün” diyen bireylerin Sosyal Destek toplam puanı en yüksek iken ve “haftada bir”, “ayda bir” ve “tatillerde” diyen bireylerin Sosyal Destek toplam puanı orta son olarak “senede bir” ve “hiçbir zaman” diyen bireylerin Sosyal Destek toplam puanı ise en düşüktür. İnsanların diğer insanlarla görüşmesi genelde

bireyleri rahatlatan bir durumdur. Özellikle ebeveynlerle görüşülmesi, onlarla paylaşımlar yapılması, onların varlığını hissetmeleri güç verir. Bu güçte bireyin başına gelebilecek durumları annesi sayesinde daha rahat atlatabileceği düşüncesini oluşturabilir.

Aile Aidiyet Toplam puanı için annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz faktörünün anlamlı olup olmadığının testi için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre p-değeri=0,000<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre Aile Aidiyet Toplam puanında annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz faktörünün bir önemi vardır. Annenizle ortalama ne sıklıkla görüşüyorsunuz sorusuna “her gün” ve “haftada bir” diyen bireylerin Aile Aidiyet Toplam puanı en yüksek iken, “ayda bir” ve “tatillerde” diyen bireylerin Aile Aidiyet Toplam puanı orta son olarak “senede bir” ve “hiçbir zaman” diyen bireylerin Aile Aidiyet Toplam puanı ise en düşüktür.

Sonuç

Kent toplumu birey merkezli yaşantısı nedeniyle, akrabalık ilişkilerinin zayıflamasına sebep olmuştur. Bundan dolayı da var olan kriz durumları artık toplumun kendi içerisinde çözülememesine neden olmuştur. İşte burada Devlet kendi kurduğu kurumlar aracılığı ile ortaya çıkan problemleri çözmeye çalışmıştır. Özellikle koruma ihtiyacı olan çocuklar için ilk olarak devasa yetiştirme yurtları kurmuştur. Hayata diğer bireylere göre dezavantajlı başlayan bu bireylere memur olma hakkı tanıyarak onları geleceğe daha iyi hazırlamaya çalışmıştır. Ancak yetiştirme yurtlarında yetişen kişilerin toplum hayatına uyum sağlamada güçlük çektiği anlaşılmış ve son yıllarda hizmet modelleri çeşitlendirilmiştir. Burada daha küçük evlerden oluşan sevgi evleri modelleri kullanılmaya başlanmış ve toplum içinde büyümelerine imkan verecek apartmanlarda, evlerle yaşamlarını devam ettirmeye başlanmıştır. Sadece kurum bakımı hizmeti ile de kalmamış evlatlık verilebilecek çocukların bu hizmetlerden faydalanması sağlanmıştır. Ayrıca evlat edindirilmesi mümkün olmayan çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilerek aile ortamında yetişmelerine imkân tanınmıştır. Son yıllarda ayrıca çocuğuna maddi sorunlardan dolayı bakamayacak ve devlet korumasına bırakma ihtimali olan ailelere sosyal ekonomik destek verilerek kendi öz aileleri yanında yaşaması sağlanmıştır. Ülkemizde tüm bu gelişmeler özellikle Aile üzerine öncelikle 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığının kurulması ile hızlanmıştır. Bugün daha planlı hareket edilebilmesi için Aile, ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kurulmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu evlidir. Bekar olanların ise daha düşük yaşta olduğu saptanmış olup devlet korumasından yararlanan bireylerin aile kurumuna karşı bakış açılarının olumsuz

olmadığı düşünülmektedir. Özellikle yeni bir aile kurarak kendi ailelerinden görmedikleri ilgi ve şefkati çocuklarına göstermeye çalıştıkları düşünülmektedir. Koruma altında yetişen bireylerin ebeveynlerinin ekonomik durumunun yetersiz olması, ekonomik durumum düşük ebeveynlerden olduğu ve akrabalık ilişkilerinin zayıf olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgular bizi genelde maddi yoksunluk çeken bireylerin aynı zamanda eğitim seviyesinin düşük olduğu düşüncesine ulaştırmaktadır. Eğitim seviyesi ve ekonomi arasında bir ilişkinin olabileceği düşüncesini ön plana çıkarmaktadır. Bunun sonucu olarak da çocuklarına bakamama tutumunun bu sebeplerle arttığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin sosyal destek algısı tutumu ve aile aidiyet tutumu anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Yaş değişkeni ile sosyal destek aile alt boyutu, toplam puanı; aile aidiyet toplam, aile aidiyet kendilik ve aile aidiyeti alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle 25-65 yaş arasındaki katılımcıların yaştan verdiği olgunluk, kişiliğin daha şekillenmiş olması belki de yeni bir aile kurmasından dolayı olabileceği düşünülmektedir. Cinsiyet durumunun ise Sosyal destek arkadaş alt boyutu ve aile aidiyet boyutu puanlarında genel olarak kadınların erkeklerden daha yüksek puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunda özellikle kadınların daha paylaşıma açık kişiler olması, iletişimi daha çok kullanması, sorunlarını başkalarıyla daha rahat paylaşmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca katılımcılardan evli bireylerin sosyal destek aile alt boyutu, sosyal destek toplam puanı; aile aidiyet puanları incelendiğinde evli bireylerin evli olmayanlara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Özellikle evli bireylerin yeni bir aile kurarak daha önceki travmalarından kurtulmuş olabileceği, hayatta kendine evlilik birlikteliği ile yeni amaçlar koyduğu düşünülebilir. Artık kendi yuvasını kurmuş olmanın heyecanı ve yeni ufukların onu beklediği düşünülmektedir. Devlet koruması modellerinden yararlanılmasında kurum bakımı modelinden faydalananların sosyal destek özel alt boyut puanları hariç diğer boyutlarla arasında anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Özellikle kurum bakımında kalan diğer bireylerden kişilerin kendine yeni arkadaşlar oluşturmasının bu durumu etkilediği düşünülmektedir. Burada var olan koruma güdüsü ve biz bilincinin kurumda yaşayan diğer kişilerle aralarında olduğu düşünülmektedir. Devlet koruması kararı çıkmadan önce kiminle yaşandığının sosyal destek algısı toplam puanı ve aile aidiyet toplam puanı incelendiğinde anlamlı olmadığı görülmüştür. Bunun sebebi yukarıda da belirtildiği gibi bireylerin farklı bir yaşama girmiş olmaları ve ailelerinden ayrı büyümeleri referans gösterilebilir.

Çıkar Çatışması ve Etik Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir. Bu araştırma çalışması, araştırma yayın etiğine uygundur. IStL'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.

Yazarlık Katkı Beyanı

Yazar 1: Araştırma, Kaynaklar, Biçimsel Analiz ve Yazım-orijinal taslak.

KAYNAKÇA

- Akeren, İ. (2017). Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve güvengenlik ile psikolojik yardım ihtiyacının incelenmesi. [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Akın, M.H. (2011). Toplumsallaşma sözlüğü. Çizgi Kitabevi.
- Akkaya,Ç. (2011). Orta öğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve özduyarlılık düzeyleri. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma. [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bardakçı, Ş., Bardakçı, M. Ö., & Kaya, Ç. S. (2025). Cinsel istismar türü olarak ensest: Atıklarınca filmi örneği. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 15(1), 57-67.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support and buffering hypothesis. Psychological Bulletin, 98(2), ss. 310-357.
- Çakıcı, S. (2006). Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne-çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne –çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi. [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Çeken, B. (2020). orunmaya muhtaç kimsesiz çocuklar ve hayalleri üzerine bir çalışma. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 8(45), 160-171.
- Daşbaşı, S., Kesen, Nur F., & Mavili, A. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14 (33), ss. 29-45. <https://doi.org/10.21560/spcd.19507>
- Eker, D., & Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. Türk Psikoloji Dergisi, 10(34), ss. 45- 55.
- Erol, M. (1992). Geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde aile içi ilişkilerde meydana gelen nitelik değişimlerinin, aile üyeleri üzerindeki etkisi. [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). Yeni insan ve insanlar / Sosyal psikolojiye giriş, 10. Basım, Evrim Yayınevi.
- Kara, F. R. (2024). Building a half-sibling in the process of marriage and divorce for adults. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(1), 1-19.
- Karataş, Z. (2012). Ergenlerin algılanan sosyal destek ve süreklilik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), ss.257-271.
- Mutlu, H. (2013). Engelli kardeşe sahip olan 18-30 yaş arasındaki bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Özdamar, K. (2003). Modern bilimsel araştırma yöntemleri. Kaan Kitabevi.
- Özdemir, İ. (2013). Aile yanında yaşayan ve ailesinden ayrı yaşayan üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek, stresle başa çıkma tarzları, kaygı düzeyleri ve psikolojik belirtiler açısından karşılaştırılması. [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Uslu, F. (2012). İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: Öğretmen- öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü. [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Sayın, Ö. (1990). Aile sosyolojisi: Ailenin toplumdaki yeri. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Şenocak, H. (2006). Korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan bakım yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 51(2), ss.178-179.
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4), ss. 1544-1570.
- Yörükoğlu, A. (1992). Değişen toplumda aile ve çocuk, 4. Baskı, Özgür Yayınları.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Detay Yayıncılık.
- Yurdakul, A. (2016). Aile ve sosyal politikalar bakanlığına bağlı kurum bakımında kalan çocuklarla koruyucu aile bakımı altında kalan çocukların benlik saygısı ve psikososyal gelişimleri arasındaki farklılıkların incelenmesi. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.